

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry

Toimintakertomus 2009

Sisällys

1. Yleistä s. 2
  2. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen s. 4
  3. Ympäristökasvatuksen laadun kehittäminen s. 6
  4. Kasvattajien ympäristökasvatustyön tukeminen ja yhteistyöverkostot s. 8
    - 4.1. Vihreä lippu –ympäristöohjelma s. 8
    - 4.2. Paikallistoiminta s. 9
      - 4.2.1. Paikallistoimintaryhmä Räpylä
      - 4.2.2. Haavi – Varsinais-Suomen ympäristökasvatusyhdistys
    - 4.3. Koulutus ja neuvonta s. 10
      - 4.3.1. Ympäristökasvatuspäivät 2009
      - 4.3.2. Muu koulutus ja neuvonta
    - 4.4. Ympäristökasvatuksen yhteistyö s. 11
      - 4.4.1. Pyöreän pöydän yhteistyö
      - 4.4.2. Luonto- ja ympäristökouluyhteistyö
      - 4.4.3. Muu yhteistyö
  5. Viestintä s.13
    - 5.1. Yleistä
    - 5.2 Ympäristökasvatus-lehti
  6. Toiminnan kehittäminen
  - 7 Talous s. 14
- LIITE 1 Vihreä lippu -ohjelman toimintakertomus

1. YLEISTÄ

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry on ainoa ympäristökasvatuksen edistämiseen, kehittämiseen ja tukemiseen erikoistunut asiantuntijajärjestö Suomessa. Seura tekee työtä sen puolesta, että Suomessa yhä laajenevalla joukolla kasvattajia on halua ja edellytyksiä välittää lapsille ja nuorille kestävän kehityksen mukaisia tietoja, taitoja ja asenteita. Seuralla on maamme keskeisten ympäristöjärjestöjen antamat valtuudet toimia edustajanaan ympäristökasvatuskysymyksissä.

Seuran toiminnan painopistealueita ovat aktiivinen yhteiskunnallinen vaikuttaminen ympäristökasvatuksen aseman vahvistamiseksi, ympäristökasvatuksen laadun kehittäminen sekä ympäristökasvatustyötä tekevien toiminnan tukeminen.

Näkyvimpiä toimintamuotojamme ovat kansainvälinen Vihreä lippu –ympäristöohjelma kouluille ja päiväkodeille, Ympäristökasvatus-lehti sekä valtakunnalliset Ympäristökasvatuspäivät.

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura koordinoi maassamme kansainvälistä, päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten Vihreä lippu -ympäristöohjelmaa. Ohjelman periaatteet ovat ympäristökuormituksen vähentäminen, kestävän kehityksen kasvatuksen integrointi opetukseen ja toimintakulttuuriin, lasten ja nuorten osallisuus sekä yhteistyö ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Vuosi 2009 oli ohjelmalle voimakasta kasvun aikaa: osallistujamäärä kasvoi vuoden 2009 aikana n. 12 %, ohjelmassa oli vuoden 2009 lopulla mukana 236 koulua, oppilaitosta ja päiväkotia. Ohjelma tavoittaa päivittäin yli 65 000 suomalaista lasta, nuorta ja aikuista. (Ks. 4.1.)

Ympäristökasvatus-lehti on ympäristökasvatuksen merkittävin tiedotuskanava maassamme. Lehden päämääränä on edistää kestävästä kehityksestä ottaen huomioon kestävän kehityksen kaikki osa-alueet (ks. 5.2.). Vuonna 2009 käynnistettiin lehden kehittämistyö, joka jatkuu vuonna 2010.

Vuosittain järjestettävät valtakunnalliset Ympäristökasvatuspäivät ovat ympäristökasvatuksen päätapahtuma, joka tarjoaa alan toimijoille tukea ja virikkeitä omaan työhön. Vuonna 2009 päivät järjestettiin Metsä-teemalla 7.-9.10. Ahlmanin kartanolla Tampereella. Osallistujia päivillä oli yhteensä yli 150 henkeä.

HALLITUS

- Puheenjohtaja, Tradenomi (ympäristöjohtaminen, AMK), filosofian kandidaatti Tarja Heinonen
- Ympäristöasiantuntija/tiedottaja, MMM Hanniina Manner, varalla tutkija, MMM Sanna Koskinen
- Ohjelmajohtaja Merike Niitepöld, varalla erikoissuunnittelija Elina Pilke
- Kasvatustieteen maisteri Saija Heinonen, varalla ympäristökasvatuksen koordinaattori Pirjo Rinne
- Luokanopettaja, KM Tarja Malmi-Raike, varalla ympäristökouluttaja Jaana Hiltunen
- Luontokoulunopettaja Anna Kettunen, varalla koulutoiminnan päällikkö Kirsi Airaksinen
- Ympäristökoulun opettaja Johanna Sunikka, varalla koulutuspäällikkö Tuovi Kurttio
- Lasten- ja nuortentoiminnan suunnittelija Maria Aroluoma, varalla biologi, ympäristökasvattaja Kirsi Palviainen

Hallituksen varapuheenjohtajana toimi Pirjo Rinne.

Hallituksen kokouksia järjestettiin vuoden aikana yhdeksän, lisäksi järjestettiin kaksi laajempaa teemapäivää, joiden teemoina olivat toiminnan suunnittelu (17.1.2009) ja kehittäminen: Seuran perustehtävä ja strategiatyö (14.11.2009).

TYÖNTEKIJÄT

- Toiminnanjohtaja Kati Vähä-Jaakkola
- Vihreä lippu –päällikkö Aino Alasentie
- Toimistoapulainen Anu Siljanto-Kirsi 1.1.- 20.3. ja 6.4.-17.4. (Järjestösihteeri Erja Sollan sijainen)
- Järjestösihteeri Tarja Vähäkuopus 6.4. - 31.12. (Järjestösihteeri Erja Sollan sijainen)
- Ympäristökasvatus-lehden toimitussihteeri Marjo Soulanto
- Ympäristökasvatus-lehden taittaja Sanna Saastamoinen
- Atk-tukihenkilö Vennu Nivalainen
- Environment & Innovation -projektin koordinaattori Peter Kullberg
- projektityöntekijä Milja Laine 27.4. - 28.8. (Koulujen ja oppilaitosten kestävä kehityksen kriteerien ja ohjelmien maastouttamishanke)
- projektityöntekijä Eeva-Maija Bergholm 1.9. - 31.12. (Vihreä lippu -lähiympäristöteeman uudistaminen)

Lisäksi toiminnan apuna työskenteli työelämävalmennettava Heidi Tallgren ajalla 1.9.-30.11.

Kirjanpidosta vastasi Tilitoimisto Hailio.

Jäseniä oli vuoden lopussa 743. Näistä yhteisöjäseniä oli *Ainolan puiston alakööki, Arkkitehtuuri – ja ympäristökulttuurikoulu LASTU, Birdlife Suomi, Ekholmintien Päiväkoti, Jyväskylän luontokoulu, Jyväskylän yliopiston museo, Järvenpään seurakuntaopisto, Keski-Suomen Ympäristökeskus, Kotitalousopettajaliitto, Koulurinteen päiväkoti, Kuvataideopettajaliitto, Langinkosken lukio, Luontokoulu Aquila, Luonto-Liitto Ry, Metsähallitus Etelä-Suomen luontopalvelut, Metsähallitus Lapin luontopalvelut, Metsähallitus Seitsemisen luontokeskus, Metsähallitus Sinisimpukan luontokeskus, Metsähallitus Lounais-Suomen puistoalue, Saaristomeren luontokoulu, Natur och Miljö, Oy Gardenia-Helsinki, NOVIA, Paasikivi-opisto, Päiväkoti Pikkuprinssi, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Suomen Latu Ry, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen Metsäyhdistys, Suomen Ympäristökeskus, Varsinais-Suomen maaseutuoppilaitos luonto- ja ympäristöala, WWF sekä Vihreä lippu –osallistajat (236 kappaletta) ja edistäjät .*

Jäsenmäärä kasvoi 7,5 % vuoden 2009 aikana.

Hallituksen alla toimi useita työryhmiä, jotka olivat avoimia kaikille jäsenille.

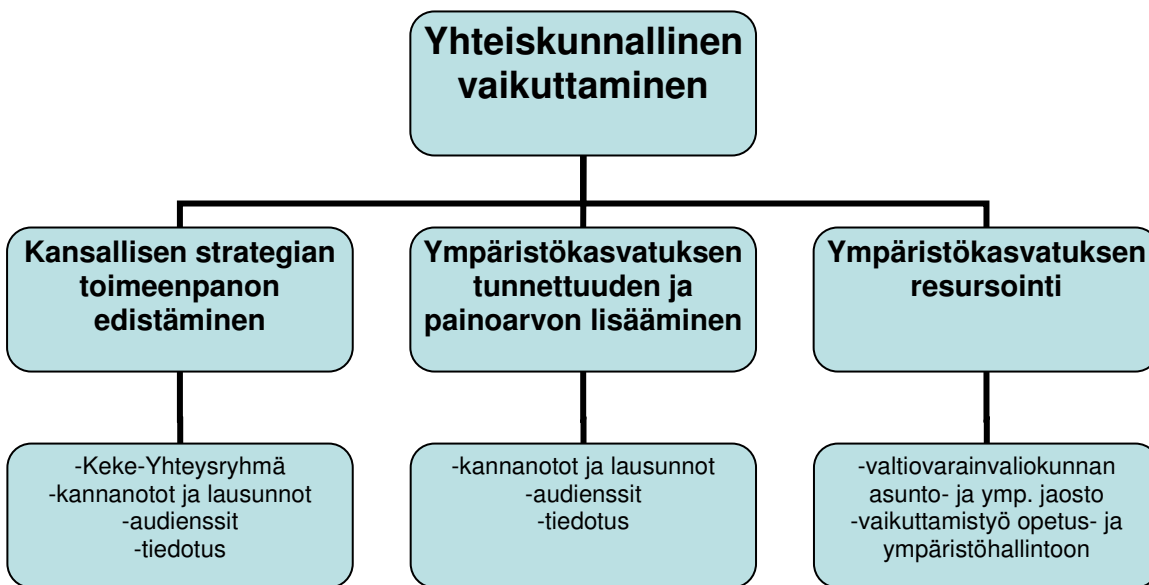
- Yhteiskunnallista vaikuttamista organisoitiin strategiaryhmä, joka kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa. Työtunteja ryhmäläisille kertyi yhteensä noin 25 tuntia.
- Varainhankintaryhmässä työstettiin varainhankinnan strategiaa, ryhmä kokoontui vuoden aikana kolme kertaa. Työtunteja ryhmäläisille kertyi yhteensä noin 50 tuntia.
- Ympäristökasvatuspäivien suunnitteluryhmä kokoontui viisi kertaa. Työtunteja kertyi yhteensä noin 60 tuntia.
- Ympäristökasvatus-lehden toimituskunta kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa. Lisäksi toimituskuntalaiset kirjoittivat lehden artikkeleja ja tekivät haastatteluja. Työtunteja kertyi yhteensä noin 100.
- Ympäristökasvatus-lehden kehittämistä varten perutettiin työryhmä, joka kokoontui kaksi kertaa, työtunteja kertyi n. 25.
- Vihreän lipun kehittämistyöstä vastaa Vihreä lippu -työryhmä eli Hanska. Hanska kokoontui vuonna 2009 neljä kertaa, yhteensä työtunteja kertyi n. 40.
- Paikallistoimintaa kehittävä ja tukeva Räpylä kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa. Lisäksi työryhmäläiset työskentelivät sähköpostin välityksellä ja osallistuivat vapaaehtoisina maaliskuisen Verkostotapaamisen järjestelyihin. Työtunteja kertyi yhteensä n. 100.

- Yhdistyksen henkilöstöasioita työstävä ”Palkkauudistus” -työryhmä kokoontui kaksi kertaa. Työtunteja ryhmäläisille kertyi yhteensä noin 25 tuntia.

TOIMITILAT

Suomen Ympäristökasvatuksen Seuralla on käytössään toimisto Pohjoisella Hesperiankadulla Helsingissä. Samoissa tiloissa toimivat myös Stete (Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi), CISV-Helsinki sekä Viestintätoimisto Medita. Seuralla on myös mahdollisuus käyttää samassa rakennuksessa olevaa Kepan kokoustilaa. Lisäksi Seura vuokrasi samoista tiloista toisen toimistohuoneen projektityöntekijälle ja työelämävalmennettavalle varten ajalle 27.4.-30.11.

2. YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN

Suomen ympäristökasvatuksen Seuran toiminnan keskeisiin tavoitteisiin kuuluu ympäristökasvatuksen edistäminen yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoin. Vuonna 2009 osatavoitteita olivat:

- Kestävän kehityksen kasvatuksen strategian¹ toimeenpanon edistäminen, keinona osallistuminen Opetusministeriön koordinoiman Kestävän kehityksen yhteysryhmän työhön.
- Ympäristökasvatustyön tunnettuuden ja painoarvon lisääminen, keinona kontaktien luominen ja ylläpitäminen poliittisiin päättäjiin.
- Vihreä lippu -ohjelman rahoituksen vakiinnuttaminen riittävälle tasolle

Kestävän kehityksen kasvatuksen strategian toimeenpanon edistäminen

Vuonna 2008 perustettiin Seuran aloitteen seurauksena laaja-alainen Kestävän kehityksen

¹ Kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksen strategia ja sen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2006-2014. Kestävän kehityksen toimikunnan koulutusjaosto.

koulutuksen yhteisryhmä, jonka työtä Opetusministeriö koordinoi. Seura edustaa yhteisryhmässä järjestökenttää.

Yhteisryhmä toimii ympäristökasvatusasioiden valtakunnallisen tason yhteistyöelimenä. Sen keskeisenä tehtävänä on Kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksen strategian 2006-2014 toimeenpanon seuraaminen ja edistäminen.

Yhteisryhmä kokoontui vuoden 2009 aikana neljä kertaa käsitellen mm. opettajankoulutuksen tilannetta, tiedotuksen edistämistä ja kestävän koulutuksen teemaa. Seura on tehnyt ryhmässä aloitteita ryhmän yhteisen tiedotuksen ja konkreettisen vaikuttamistyön (mm. yhteisryhmän yhteiset kannanotot) organisoimiseksi.

Kansallisen strategian yhtenä tavoitteena on, että kaikissa koulutusorganisaatioissa tulisi olla kestävän kehityksen ohjelma vuoteen 2010 mennessä. Seura edisti merkittävällä panoksella tämän tavoitteen toteutumista osallistamalla Opetushallituksen keväällä 2009 kokoamaan asiantuntijatyöryhmään. Työryhmä määritteli, mitä koulun kestävän kehityksen ohjelmalla tarkoitetaan kansallisessa strategiassa. Määrittelytyön tuloksena julkaistiin 8-sivuinen Seppo Leinosen kuvittama Keke koulussa –esite, jonka Opetushallitus toimittaa kaikille Suomen kouluille.

Ympäristökasvatuksen tunnettuus ja painoarvo:

Vuonna 2009 vaikuttamistyön voimavaroja keskitettiin erityisesti kahteen ympäristökasvatuksen kannalta merkittävään hankkeeseen: aluehallinnon uudistus sekä perusopetuksen yleisten tavoitteiden ja tuntijaon uudistaminen.

Seuran koordinoimana laadittiin Pyöreän pöydän tahojen yhteistyönä laajapohjainen kannanotto ”Ympäristötietoisuuden parantamisen ja ympäristökasvatuksen asema ja tulevaisuus turvattava uudessa aluehallinnossa”. Kannanoton allekirjoitti 12 tahoa.

Myös toinen laajapohjainen kannanotto ”Kestävä elämäntapa lähtökohdaksi perusopetuksen tavoitteita ja tuntijakoa uudistettaessa” laadittiin Pyöreän pöydän yhteistyössä Seura koordinoimana. Kannanoton allekirjoitti 10 tahoa.

Seura antoi lausunnon myös kehitteillä olevista Perusopetuksen laatukriteereistä. Keskeinen ehdotuksemme oli, että ”Kestävän kehityksen kasvatusta” nostettaisiin omaksi laatukriteeriksi.

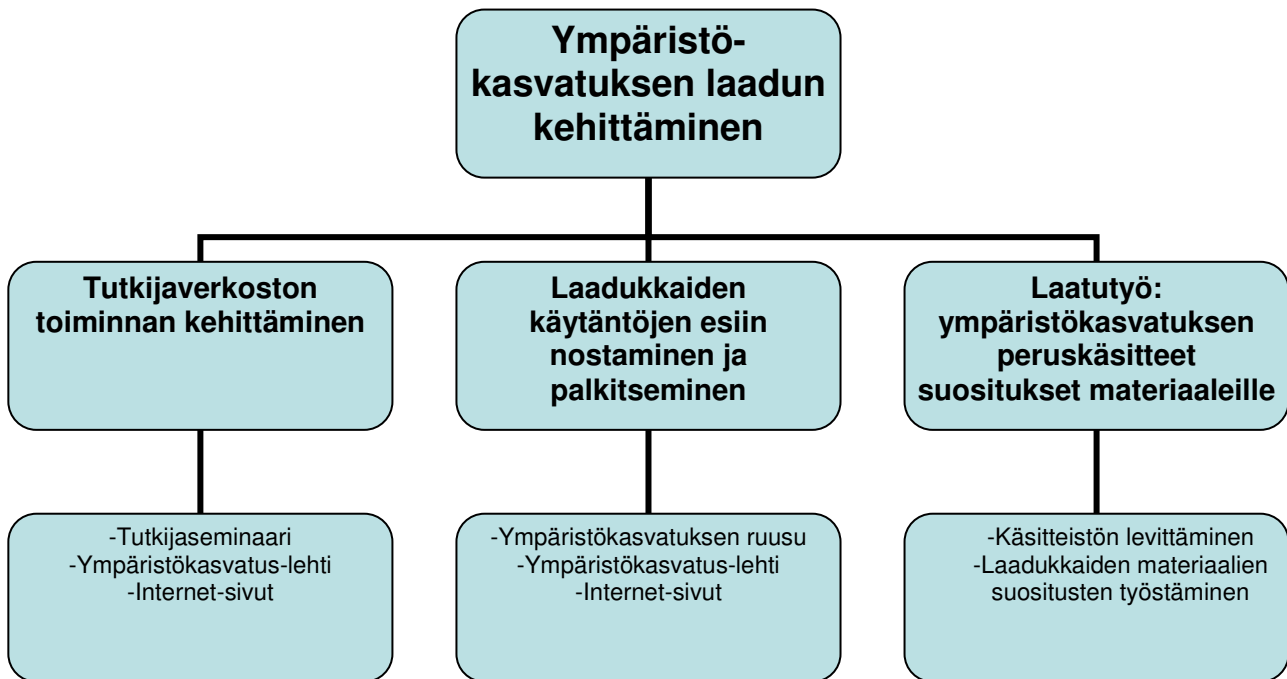
Ympäristökasvatuksen tunnettuutta päättäjien keskuudessa lisättiin mm. jakamalla kansanedustajille Ympäristökasvatus-lehden teemanumerot ajankohtaisella saatekirjeellä varustettuna sekä lähettämällä heille Seuran kannanotot.

Ympäristökasvatuksen resursointi

Vuonna 2009 Seura jatkoi työtä järjestöjen riittävien ympäristökasvatusmäärärahojen puolesta puhujana. Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2010 avustus-momentin määrärahoja ehdotettiin pienennettäväksi 50 000 eurolla. Seura osallistui aktiivisesti Ympäristöministeriön järjestöavustuksien määrärahojen riittävyyden turvaamiseen: toiminnanjohtaja esitteli ympäristökasvatusmäärärahojen riittävyyttä eduskunnan valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaostossa, jossa oltiin kiinnostuneita erityisesti Vihreä lippu -ohjelman jatkuvuuden turvaamisesta.

Vuoden 2009 aikana pidettiin aktiivisesti yhteyttä ympäristö- ja opetushallintoon sekä valmisteltiin opetusministeri Henna Virkkusen tapaamista, joka ajoittui alkuvuoteen 2010.

3. YMPÄRISTÖKASVATUKSEN LAADUN KEHITTÄMINEN

Ympäristökasvatuksen laadun kehittämisessä keskeiset tavoitteet vuonna 2009 olivat:

- Ympäristökasvatuksen peruskäsitteistön levittäminen ja vakiinnuttaminen
- Hyvän ympäristökasvatuksen kriteerien määrittelyprosessiin osallistuminen ja laadukkaan materiaalin esille tuominen.

Käsitteistö

Ympäristökasvatuksen käsitteiden määrittelemiseksi tehtiin mittava työ Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskuksen määrittelyhankkeessa vuonna 2008. Käsitteistö julkaistiin kirjasena vuonna 2009 ja Seura edisti sen leviämistä ja vakiintumista yhteistyössä Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskuksen kanssa tiedottamalla käsitteistöstä ja julkaisemalla sen internet-sivuillaan.

Suosituksia hyvälle ympäristökasvatusmateriaalille

Osallistuimme ympäristökasvatusmateriaalien suositusten määrittelyprosessiin yhteishankkeessa Suomen luonnonsuojeluliiton ja Luonto-Liiton kanssa. Hankkeen tavoitteena on kannustaa ja auttaa kasvattajia arvioimaan materiaaleja kriittisesti ja tuoda esille laadukasta materiaalia. Vuoden 2009 aikana työstimme suosituksia ja tavoitteena on julkistaa suositukset vuoden 2010 aikana.

Tutkijaverkosto

Suomen Ympäristökasvatuksen Seuran sateenvarjon alla toimii alan tutkijaverkosto. Verkosto välittää Ympäristökasvatus-lehden, Ympäristökasvatuspäivien ja internet-sivujemme kautta tietoa tuoreimmista tutkimustuloksista kasvattajille. Näin verkosto antaa kasvattajille uusia, toimivia työvälineitä ympäristökasvatukseen. Verkoston toinen keskeinen merkitys on tutkijoiden välinen vuorovaikutus ja vertaistuki.

Verkoston keskeisin toimintamuoto on vuosittainen Ympäristökasvatuksen tutkijaseminaari, jonka kohderyhmänä ovat ympäristökasvatuksen tutkijat, graduntekijät ja tutkimuksesta kiinnostuneet. Vuonna 2009 tutkijaseminaari järjestettiin Ympäristökasvatuspäivillä Tampereella. Seminaarissa alan tutkijoilla ja graduntekijöillä oli mahdollisuus kohdata, kertoa ajankohtaisista tutkimuskuulumisistaan ja saada arvokasta vertaistukea työhönsä. Vuonna 2010 Seura jatkaa seminaarin konseptin kehittämistä osana Ympäristökasvatuspäiviä.

Hyvät käytännöt

Lisäämme ympäristökasvatuksen tunnettuutta ja arvostusta yhteiskunnassamme muun muassa tuomalla esiin laadukkaita ja toimivia ympäristökasvatuskäytäntöjä. Jaamme vuosittain Ympäristökasvatuksen ruusu -tunnustuspalkinnon alan ansiotuneille toimijoille, kehittäjille tai hankkeille. Toinen tässä työssä keskeinen kanava on Ympäristökasvatus-lehti.

Seura jakoi Ympäristökasvatuspäivillä 2009 Ympäristökasvatuksen ruusu -tunnustuspalkinnot ansiokkaasta ympäristökasvatustyöstä. Seura haluaa tunnustuksilla nostaa esiin esimerkillisiä ympäristökasvatuksen käytäntöjä sekä erinomaista työtä tekeviä ympäristökasvattajia. Ruusut myönnetään vuosittain tahoille, jotka ovat toimineet pitkäjänteisesti, uutta luovasti ja ympäristökasvatusta edistäen. Vuonna 2009 ruusu myönnettiin seuraaville:

1. ympäristökasvattaja Saara Susiluoma

Susiluoma on vaikuttanut keskeisesti Keski-Suomessa tehtävän ympäristökasvatustyön kehittämisessä viime vuosina. Hän on mm. organisoinut alueella ympäristökasvatuskoulutusta opettajille ja muille kasvattajille, toiminut alueen Vihreä lippu –edistäjänä sekä toiminut aktiivisesti Keski-Suomen ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmässä. Susiluoma on myös tehnyt laajan selvityksen koulujen kestävän kehityksen ohjelmien käytöstä sekä viestinyt selvityksen tuloksista aktiivisesti. Susiluoma on toiminnallaan antanut hienon ja innostavan esimerkin siitä, kuinka yksikin ihminen voi toiminnallaan saada valtavan paljon aikaan. Hän on persoonallaan myös innostanut ja motivoitunut muita toimimaan.

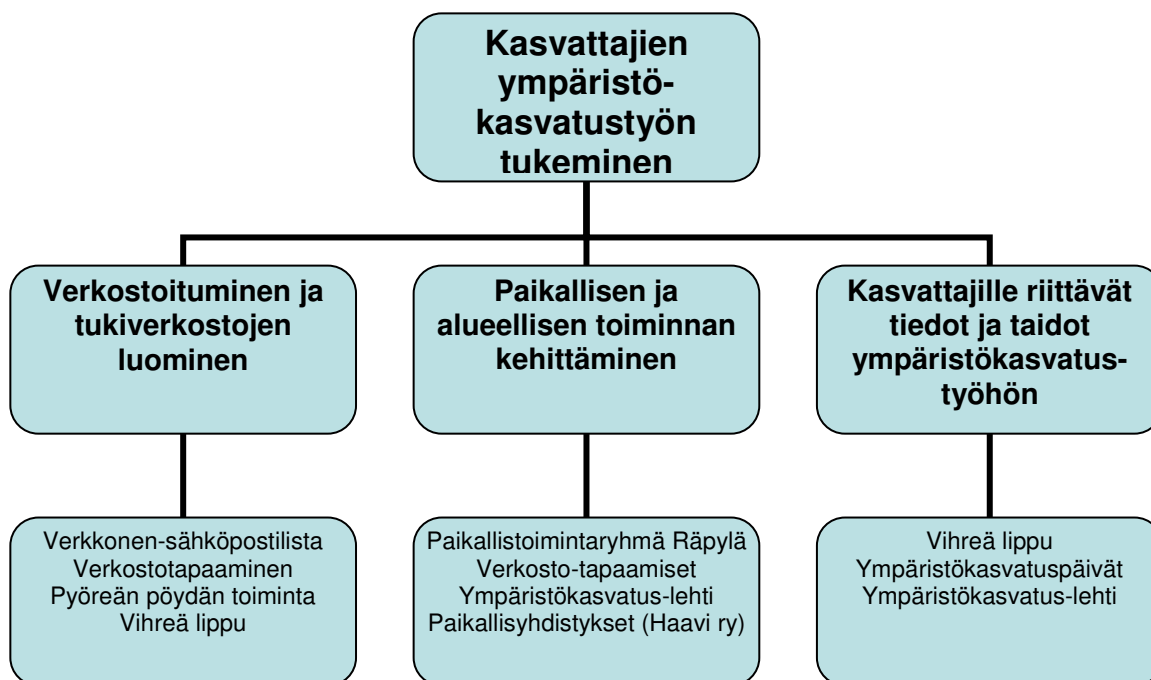
2. koulutustoimintojen johtaja Tuovi Kurttio, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus

Ruusu myönnetään pitkstä ja ansiokkaasta ympäristökasvatustyöstä etenkin päivähoidon ja kuluttajakasvatuksellisen ympäristökasvatuksen parissa. Kurttio on ollut monipuolisesti vaikuttamassa ympäristökasvatuksen kehittämistyöhön Suomessa. Hän on mm. kehittänyt ansiokkaasti lapsi- ja nuorisotyön ympäristökasvatuskoulutusta, ollut mukana luomassa Ympäristökasvatus-lehteä ja ympäristökouluja Suomeen sekä toiminut moottorina lukuisissa ympäristökasvatushankkeissa. Kurttio on aidosti kiinnostunut erilaisista uusista ympäristökasvatuksen mahdollisuuksista ja toimii niitä edistäen.

Ympäristökasvatus-lehti nosti vuoden 2009 aikana esille neljässä numerossaan toimivia ympäristökasvatuskäytäntöjä. Lehdessä oli oma palsta alan tutkimusuutisille.

Sertifiointityö

Seuran koordinoiman Vihreä lippu -ympäristökasvatusohjelman avulla sertifioidaan koulujen ja päiväkotien ympäristökasvatustyötä. (ks. liite 1). Vuonna 2009 käynnistettiin Vihreä lippu kriteerien kehittäminen vapaa-ajan toimijoille.

4.1. Vihreä lippu – ympäristöohjelma

Vihreä lippu on päiväkodeille, kouluille ja oppilaitoksille tarkoitettu ympäristöohjelma. Se on osa kansainvälistä Eco-Schools –ohjelmaa, johon osallistuvat muun muassa lähes kaikki EU –maat. Ohjelma perustuu ympäristöjärjestelmien jatkuvan kehittämisen periaatteeseen. Ympäristövaikutusten hallinnan lisäksi keskeistä on kasvatuksellisen näkökulma. Lapset ja nuoret ovat keskeisessä roolissa toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja tulosten arvioinnissa. Osallistujat tekevät suunnitelmallista ympäristökasvatustyötä arjen tasolla, mikä on ympäristökasvatuksen vaikuttavuuden elinehto.

Ohjelman osallistujat ovat päivähoitoyksiköitä, peruskouluja, lukioita ja ammatillisia oppilaitoksia. Vuonna 2009 ohjelmassa oli 236 osallistujaa. Ohjelma edellyttää osallistujalta määrätietoista, monipuolista ja jatkuvaa toimintaa sekä koko yhteisön osallistumista toimintaan. Näin ohjelma tavoittaa päivittäin noin 65 000 suomalaista lasta, nuorta ja aikuista.

Vihreä lippu -ohjelman osallistujat voivat hakea lipun käyttöoikeutta toimittuaan ohjelmassa vähintään yhden lukuvuoden ajan. Vihreä lippu myönnetään suunnitelmallisille, osallistaville ja koko yhteisön toimintakulttuuria kehittäville projekteille. Lipun käyttöoikeutta haetaan uudelleen vähintään puolentoista vuoden välein. Vuoden 2009 lopussa lipun käyttöoikeus oli voimassa 166 osallistujalla.

Kun osallistuja on läpikäynyt vähintään kolme Vihreä lippu -projektia, se voi anoa siirtymistä Kestävälle Vihreä lippu tasolle (ent. pysyvä lippu). Näiden Kestävän tason osallistujien määrä kasvaa jatkuvasti. Vuoden 2009 päättyessä Kestävällä tasolla oli 91 osallistujaa.

Suomen Ympäristökasvatuksen Seuralla oli vuonna 2009 yhteistyökumppanina 23 Vihreä lippu -ohjelman alueellista edistäjää. Alueelliset edistäjät ovat paikallisia ja alueellisia ympäristökasvatuksen toimijoita, kuten luontokouluja, jotka ovat sitoutuneet tiedottamaan Vihreä lippu -ohjelmasta ja tukemaan alueensa Vihreä lippu -osallistujia mm. tarjoamalla neuvontaa ja koulutusta ja edistämällä osallistujien välistä yhteistyötä. Vuonna 2009 järjestettiin 52 kasvattajille

suunnattua koulutustilaisuutta, joissa oli yhteensä n. 1300 osallistujaa.

Suomen Ympäristökasvatuksen Seuralla on yhteistyösopimus Natur och Miljön kanssa. Sopimuksen mukaan Natur och Miljö vastaa ruotsinkielisten osallistujien palvelusta ja materiaalin kääntämisestä ruotsiksi. Seura hallinnoi koko ohjelmaa ja vastaa kehittämistyöstä myös ruotsinkielisten osallistujien osalta. Vuoden 2009 lopussa Vihreässä lipussa oli mukana 19 ruotsinkielistä koulua ja päiväkotia.

Ohjelman kehittäminen vuonna 2009

Vihreä lippu -ohjelmaa kehitetään jatkuvasti yhteistyössä suomalaisten koulujen ja kansainvälisen verkoston kanssa. Kansalliseen kestäväan kehityksen strategiaan on kirjattu tavoite, että vuonna 2014 15 prosentilla kouluista olisi ulkoinen tunnus tai sertifikaatti kestäväan kehityksen työstä. Jatkuva ohjelman kehitystyö auttaa myös tämän tavoitteen toteutumista.

Merkittävimmät sisällölliset uudistukset

Vihreä lippu -kansion teemateksti Lähiympäristö uudistettiin huomattavasti paremmin ohjelman osallistujien tarpeita vastaavaksi. Energia-teemasta tehtiin käyttövalmis koulutuspaketti yhteistyössä 4V-hankkeen kanssa.

Tukipalvelujen kehittäminen

Keväällä 2009 järjestettiin Vihreä lippu -kouluttajakoulutus, sillä useat tahot olivat osoittaneet kaipaavansa perehdytystä Vihreä lippu -asioissa. Koulutuksen käyneet pätevöityivät pitämään pienimuotoisia koulutuksia Vihreä lippu -ohjelmasta ja heidän yhteystietonsa lisättiin kouluttajarekisteriin ohjelman Internet-sivuille.

Vihreän lippu -ohjelman nettisivut uudistettiin kokonaan alkusyksyllä 2009. Sivuston merkittävin uudistus on sivujen jakautuminen kahteen osaan: sivuilta löytyy perustiedot ohjelmasta, koulutuksista ym. ja lisäksi Vihreä lippu -ohjelman osallistujille on tarjolla oma sivustonsa, jolta löytyy paljon käytännöllistä ohjeistusta Vihreä lippu -toiminnan toteuttamiseen. Osallistujasivuilla on myös runsaasti toimintavinkkejä ja linkkejä Vihreä lippu -teemojen toteuttamiseen. Lisäksi sivustolle tehtiin ”Helmet” –osio, joka esittelee osallistujien hyviä käytäntöjä.

Muu kehittäminen

Koska erilaiset lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintaa harjoittavat yksiköt ovat osoittaneet kiinnostustaan lähteä mukaan Vihreä lippu -ohjelmaan, muokattiin Vihreän lipun myöntämiselle laadituista kriteereistä oma versio ko. toimijoiden käyttöön.

Vihreä lippu -ohjelman toteuttamisesta vuonna 2009 tarkemmin oheisessa Vihreän lipun toimintakertomuksessa (liite 1).

4.2. Paikallistoiminta

4.2.1. Paikallistoimintaryhmä Räpylä

Hallituksen alla toimi paikallistoimintaa koordinoiva ryhmä, Räpylä. Vuonna 2009 paikallistoimintaryhmä Räpylä pyrki toimimaan aktiivisesti maakunnallisten verkostojen suhteen kahdella tasolla: maakunnallisten verkostojen välisen tiedonkulun vahvistamiseksi ja maakuntiin hajautetun paikallisen toiminnan edistämiseksi. Päättävöitteena on ollut tukea verkostojen toimintaa ja niiden tiedonsaantia verkostoihin liittyvissä asioissa. Lisäksi on pyritty tukemaan verkostojen välistä tiedonkulkua.

Seura järjestää vuosittain alueellisten ympäristökasvatuksen yhteistyöverkoston tapaamisen. Vuonna 2009 tapaaminen järjestettiin 18.3. Turussa Oriniemen leirikeskuksessa yhteistyössä Valonian kanssa. Tapaamisen aiheena olivat Ympäristökasvatuksen kehittämiskeskukset.

Vuonna 2009 panostettiin erityisesti aluehallinnon uudistuksen tuomien muutosten ennakkointiin. Vuoden aikana valmisteltiin maaliskuussa 2010 järjestettävää verkostotapaamista, jossa uuden alue- ja maakuntahallinnon edustajat sekä alueelliset ympäristökasvatustoimijat kohtaavat. Tavoitteena on löytää synergiaetuja ja uusia keinoja ympäristökasvatuksen tukemiseen.

4.2.2. Haavi – Varsinais-Suomen ympäristökasvatussyhdistys

Seuran ensimmäinen rekisteröity paikallisyhdistys, Haavi – Varsinais-Suomen ympäristökasvatussyhdistys, edistää ympäristökasvatusta omassa maakunnassaan. Haavi kokoaa alueen ympäristökasvattajia verkostoksi, osallistuu ympäristökasvatuksen alueelliseen kehittämiseen sekä järjestää tapahtumia ja koulutusta ympäristökasvattajille. Haavin toimitilat olivat Valonian, Varsinais-Suomen kestävän kehityksen ja energia-asioiden palvelukeskuksen yhteydessä Turussa.

Vuonna 2007 käynnistetty ympäristökasvatusta tekevien järjestöjen ja muiden tahojen yhteistyöfoorumi Varsinais-Suomen Pyöreä pöytä järjesti kesäkuussa ViherVillitys – koko perheen kesätapahtuman Ruissalon kasvitieteellisessä puutarhassa. Haavi koordinoi toimintaa alkusyksyyn 2009 asti ja siirtyi sen jälkeen rivijäseneksi. Järjestöjen ympäristökasvatusta ja yhteistyötä Varsinais-Suomessa edistävä hanke ”Ympäristökasvatusmenetelmät paikallisten järjestöjen työn tueksi 2009–2010” käynnistyi syksyllä 2009. Valonian koordinoima hanke, jossa Haavi on yhteistyökumppanina, otti vastuun Pyöreän pöydän toiminnan kehittämisestä ja koordinoinnista hankkeen ajaksi. Varsinais-Suomen Pyöreä pöytä kokoontui vuoden 2009 aikana neljä kertaa.

Keväällä 2009 Raision Luontokoulu Lumikon toiminnan puolustaminen jatkui yhdessä muiden alueen yhdistysten kanssa. Raision kaupunki kuitenkin keskeytti luontokoulun toiminnan lukuvuodeksi 2009–2010 ja jatkuminen on edelleen epävarmaa. Lisäksi aktiivinen vaikuttamisen kohde oli Lounais-Suomen (Satakunta ja Varsinais-Suomi) ympäristökasvatussyhteistyö, jonka sateenvarjoryhmään Haavi osallistui tiiviisti. Vuonna 2009 laadittiin Lounais-Suomen ympäristökasvatusstrategiaa ja luonnos oli vuoden lopulla lausuntokierroksella.

Haavi järjesti vuonna 2009 useita tapahtumia ja tapaamisia ympäristökasvatuksesta kiinnostuneille, mm. Haavi auki! -tapaamisen askarteluillan merkeissä maaliskuussa, Ympäristökasvatuksen klubi-illan maakasvatusteemalla huhtikuussa, ViherVillitys -perhetapahtuman Valonian ja Pyöreän pöydän kanssa kesäkuussa ja toisen Ympäristökasvatuksen klubi-illan Lasten yliopisto -teemalla marraskuussa. Lisäksi Haavi järjesti kaksi koulutusta: Matikkaa ulkona leikkien esiopetukselle lokakuussa ja Omituisten esineiden uusi elämä – Koruja ja koristeita kierrätysmateriaalista marraskuussa alueen luontokoulujen kanssa.

Haavi oli mukana järjestämässä valtakunnallista ympäristökasvatusverkostojen tapaamista 18.3. Turussa Oriniemen leirikeskuksessa ja Varsinais-Suomen ympäristökasvatuspäivää 19.3. samassa paikassa yhteistyössä Valonian kanssa. Ympäristökasvatuspäivässä Haavilla oli alustus aamupäivän miniseminaarissa ja iltapäivän työpajojen tauoilla Haavi jakeli toimintavinkkejä.

Haavi lähetti jäsentiedotteen kaksi kertaa vuodessa sekä tiedotti jäseniään verkkosivujensa (www.haavi.org) kautta.

Vuoden 2009 lopussa Haavilla oli 66 varsinaista jäsentä, joista yhteisöjäseniä olivat Metsähallitus / Lounais-Suomen puistoalue, Metsähallitus / Sinisimpukan luontokeskus, Novia, Paasikivi-opisto, Pöytyä-Yläne-Oripää 4H-yhdistys/Luontokoulu Aquila, Saaristomeren luontokoulu, Varsinais-Suomen maaseutuoppilaitos, luonto- ja ympäristöala ja Viialan päiväkotit. Lisäksi Haavilla oli kaksi kannatusjäsentä Oy Harkka-Yhtiöt Ab ja Det Norske Veritas OY/AB.

4.3. Koulutus ja neuvonta

4.3.1. Ympäristökasvatuspäivät

Vuosittain järjestettävät valtakunnalliset Ympäristökasvatuspäivät ovat alan päätapahtuma Suomessa. Ne tarjoavat alan toimijoille tukea ja virikkeitä omaan työhön. Vuonna 2009 päivät järjestettiin 7.-9.10. Ahlmanin kartanolla Tampereella. Päivien teemana oli Metsä. Osallistujia päivillä oli yhteensä yli 150 henkeä.

Vuonna 2009 kehitettiin päivien konseptia ja ne järjestettiin ensimmäistä kertaa kolmipäiväisinä. Päivät koostuivat pääseminaarista, tutkijaseminaarista, ympäristökasvatuksen yhteistyöseminaarista, työpajatyöskentelystä, Vihreän lipun alueellisten edistäjien tapaamisesta sekä iltaohjelmasta.

Osallistujat olivat saadun palautteen perusteella päivien antiin tyytyväisiä ja kokivat saaneensa käytännön tukea työhönsä. Osallistujat olivat mm. opettajia, lastentarhanopettajia, luontokoulunopettajia sekä järjestöjen ja hallinnon ympäristökasvattajia

Vihreä Sivistys- ja Opintokeskus ViSio sekä Metsähallitus tukivat päivien järjestämistä. Päivistä löytyy kooste internetsivuiltamme www.ymparistokasvatus.fi

4.3.2. Muu koulutus ja neuvonta

Yhdistyksen kevätkokous järjestettiin 18.3. Oriniemessä Turussa. Kokouksen yhteydessä järjestettiin alueellisten ympäristökasvatusverkostojen tapaaminen. Syyskokous järjestettiin 24.11. Helsingissä Nuorten luontotalolla. Kokouksen yhteydessä oli mahdollisuus tutustua kaupunkiluontonäyttelyyn. Seuran perinteistä ympäristökasvatusmatkaa valmisteltiin Petroskoihin. Matkan toteutuminen siirtyi vuodelle 2010.

Alueelliset edistäjät järjestivät Vihreän lipun koulutuksia. Vuonna 2009 järjestettiin kaikkiaan 52 kasvattajille suunnattua koulutustilaisuutta Vihreä lippu -ohjelmaan liittyen. Tilaisuuksista 37:ssä esiteltiin Vihreä lippu -ohjelmaa ja 9 tilaisuutta oli suunnattu ainoastaan ohjelmassa jo mukana oleville kokemustenvaihtoa varten. 6 koulutuksen aiheena oli jokin ohjelman teemoista. Osallistujia kussakin koulutuksissa oli kolmesta 110:een, kaikkiaan noin 1300 henkilöä.

Seura toteutti ympäristökasvatus-työpajan kansainvälisessä "Town twinning – a resource for combating climate change" -konferenssissa Lahdessa 26.-28.8.2009. Seuraa edusti ympäristökouluttaja Jaana Hiltunen.

4.4. Ympäristökasvatuksen yhteistyö

Teemme yhteistyötä sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Kansallisella tasolla yhteistyö muodostuu Pyöreän pöydän yhteistyöstä, luontokoulu-yhteistyöstä, alueellisesta ympäristökasvatuksen yhteistyöstä sekä vuosittain vaihtuvista yhteistyökuvioista eri järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Kansainvälinen yhteistyömme linkittyy erityisesti Vihreä lippu – ohjelmaan ja sen kansainvälisiin verkostoihin (Fee, Eco-Schools –ohjelma). Vihreä lippu –ohjelman kautta myös ohjelman osallistujat saavat kansainvälisiä kontakteja

Ympäristökasvatuksen alueellisen yhteistyön edistämiseksi Seura ylläpitää Verkkonen-sähköpostilistaa alueellisten yhteistyöverkostojen väliseen informaation vaihtoon sekä järjestää vuosittain alueellisten verkostojen yhteistyötapaamisen.

4.4.1. Pyöreän pöydän yhteistyö

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura koordinoi ympäristökasvatustyötä tekevien järjestöjen yhteistyöfoorumia, Pyöreää pöytää, jossa ympäristökasvattajat valtakunnan tasolla kohtaavat. Vuonna 2009 Pyöreän pöydän toiminta painottui yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen: yhteistyössä laadittiin kannanotot koskien aluehallinnon uudistusta ja perusopetuksen tavoitteiden ja tuntijaon uudistamista. Pyöreä pöytä kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa ja lisäksi työskenneltiin sähköisesti mm. kannanottoja työstäen.

Pyöreän pöydän yhteistyössä olivat mukana seuraavat järjestöt ja tahot: *Biologian ja Maantieteen Opettajien Liitto, BirdLife, Dodo, Greenpeace, Helsingin kaupunginosayhdistysten liitto, Historian ja yhteiskuntatieteen opettajien liitto, Heureka, Kerhokeskus, Kotitalousopettajien liitto, Kuluttajavirasto, Lasten puutarhayhdistys, Lastentarhanopettajaliitto, Luokanopettajaliitto, Luonto-Liitto, Maan Ystävät, Marttaliitto, Motiva, Natur och Miljö, Nuorten akatemia, Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus, Reilun kaupan edistämisyhdistys, SLU, Suomen Kotiseutuliitto, Suomen Latu, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen Maakasvatusyhdistys, Suomen Nuorisokeskukset, Suomen Partiolaiset, Suomen Metsäyhdistys, WWF, YTV, 4H-liitto ja 4V-hanke.*

4.4.2. Luonto- ja ympäristökouluyhteistyö

Vuonna 2007 perustettiin oma Luonto- ja ympäristökoulujen liitto ajamaan luonto- ja ympäristökoulutoiminnan etuja. Seura tekee yhteistyötä liiton kanssa mm. tiedotuksessa ja luontokoulutoiminnan rahoituspuolelta turvaamisessa. Vuonna 2009 päätettiin aloittaa Ympäristökasvatus-lehdessä oma palsta Luonto- ja ympäristökoulutoiminnan tukemiseksi.

4.4.3. Muu yhteistyö

Vuonna 2009 Seura teki yhteistyötä useiden eri tahojen kanssa.

Vuonna 2009 osallistuttiin hankepartnerina Hyvinkään kaupungin hallinnoimaan **Koulujen ja oppilaitosten kestävän kehityksen kriteerien ja ohjelmien maastottaminen –hankkeen** 2. vaiheeseen. Hankkeen yhteydessä mm. kerättiin lukuisia määriä hyviksi havaittuja kestävän kehityksen käytänteitä (eli ”helmiä”) Vihreä lippu -ohjelman osallistujilta. Hanke on opetushallituksen rahoittama.

Seura osallistui merkittävällä panoksella **Opetushallituksen** kokoamaan asiantuntijaryhmään, joka määritteli, mitä koulun kestävän kehityksen ohjelmalla tarkoitetaan kansallisessa kestävässä kehityksessä edistävän kasvatuksen strategiassa. Määrittelytyön tuloksena julkaistiin 8-sivuinen Seppo Leinosen kuvittama Keke koulussa –esite, jonka opetushallitus toimittaa kaikille Suomen kouluille.

Suomen luonnonsuojeluliiton ja **Luonto-Liiton** kanssa tehtiin yhteistyötä ympäristökasvatusmateriaalien laadun turvaamiseksi. Tavoitteena on laatia suositukset koskien ympäristökasvatusmateriaaleja ja tiedottaa suosituksista kasvattajille. Yhteishanke käynnistyi vuonna 2009.

Ympäristökasvatuspäiviä valmisteltiin yhteistyössä **Pirkanmaan ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmä PYY:n** kanssa. Päivien järjestämistä tukivat **Metsähallitus ja Vihreä Sivistys- ja opintokeskus ViSiO.**

Vuonna 2009 tehtiin monipuolista yhteistyötä **4 V (Välitä, Vaikuta, Viihdy, Voi hyvin – yhteisöllisyys ja hyvä elinympäristö) -hankkeen** kanssa. Seura osallistui hankkeen pääsuunnitteluryhmään. Hankkeesta vastaavat Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus sekä Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupungit.

Seura osallistui **Kierrätysliike ry:n** järjestämän vuoden 2009 Nuukuusviikon organisointiin tiedottamalla tapahtumasta. Nuukuusviikkoa eli jokakeväistä luonnonvarojen säästämisen teemaviikkoa vietettiin 20.-26.4.2009. Vuoden 2009 teemana oli ”Kepeää elämää – kestävää elektroniikkaa”.

Teimme yhteistyötä **Osaamispankki ympäristövastuullisuuden lisäämiseksi Uudellamaalla** -hankkeen kanssa. Seuralla oli edustaja hankkeen kehittämisryhmässä ja pidimme puheenvuoron hankeseminaarissa 3.12. Vanhalla ylioppilastalolla Helsingissä.

Seuralla on **Siemenpuusäätiön** perustajajäsenenä edustaja (ja varajäsen) Siemenpuusäätiön valtuuskunnassa. Yhteistyö Siemenpuusäätiön kanssa takaa tiedonkulun järjestöjen välillä

ympäristökasvatuksen, kehityskysymysten ja kansainvälisten suhteiden saralla.

Vuonna 2009 Seuralla oli edustaja **Yliopistojen opettajankoulutuslaitosten kestävä kehityksen yhteistyöryhmässä, Euroopan rakennusperintöpäivien 2009-2011 ohjausryhmässä, Nuorten keskuksen Ekonisti-hankkeen ohjausryhmässä** sekä GAP Finland ry:n (Kestävä elämäntavan yhdistys) **Nuorten ekotiimi -hankkeen** asiantuntijaryhmässä.

Vuoden 2009 aikana yhteistyötä tehtiin myös seuraavien tahojen kanssa: ympäristöministeriö, opetusministeriö, Opetushallitus, alueelliset ympäristökeskukset, Helsingin kaupungin ympäristökeskus, Helsingin opetusvirasto, Helsingin kaupungin Nuorisoasiankeskus, Motiva, OKKA-säätiö, Suomen luontokoulut, Seuran jäsenjärjestöt, Pyöreän pöydän toimijat, Pääkaupunkiseudun ympäristökasvattajien verkosto, SFS Ympäristömerkintä, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ry, Valonia, Suomen ympäristöopisto Sykli, Hyria koulutus Oy / KEKO – verkosto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia, Omnia-oppilaitos sekä Vihreä Sivistys- ja Opintokeskus ViSiO.

5. Viestintä

5.1. Yleistä

Vuonna 2009 Suomen Ympäristökasvatuksen Seura julkaisi Ympäristökasvatus-lehteä, antoi lausuntoja ja esitti kannanottoja. Tiedotimme kuukausittain ajankohtaisista ympäristökasvatusasioista. Vihreä lippu –osallistujat saivat kuudesta sähköisen Vinkit&Linkit – tiedotteen ajankohtaisista aiheista.

Vuonna 2009 uudistimme Vihreä lippu –sivuston ja lisäksi sivustolla avattiin uusi hyviä käytäntöjä esittelevä ”Helmet” -osio.

Vihreä lippu oli esillä tiedotusvälineissä varsinkin uusien lippujen myöntämisen yhteydessä keväällä ja vuoden lopulla.

Viestimme vuoden aikana Seuran toiminnasta lukuisissa tapahtumissa. Yksi merkittävimmistä tapahtumista oli vuoden 2009 Ympäristökasvatuspäivät, jotka lisäsivät Seuran tunnettuutta alan toimijoiden keskuudessa valtakunnallisesti. Lisäksi Seura osallistui vuoden aikana useille messuille. Tammikuussa olimme Educa-messujen Kansalaisvaikuttamisen torilla omalla esittelypisteellä. Messuilla jaettiin Ympäristökasvatus-lehteä, infoa seuran toiminnasta ja erityisesti Vihreä lippu -ohjelmasta. Toukokuussa osallistuimme Hyvinkään alueelliseen keke – messutapahtumaan ja syyskuussa Kuntamarkkinoille Helsingissä. Siellä tiedotimme kuntapäätäjille erityisesti kansallisen ympäristökasvatuksen strategian tavoitteista sekä esittelimme Vihreä lippu -ohjelmaa.

5.2. Ympäristökasvatus-lehti

Ympäristökasvatus-lehti on ympäristökasvatusalan merkittävin mediankanava Suomessa. Lehti edistää keskustelua ympäristökasvatuksen ajankohtaisista aiheista, tiedottaa ympäristökasvatustutkimuksesta, kehittämishankkeista ja innovaatioista sekä edistää verkostoitumista ympäristökasvatuksen alalla.

Lehdestä ilmestyi vuonna 2009 kaksi teemanumeroa, joita markkinoitiin jäsenistöä laajemmalle lukijakunnalle. Kevään teemanumero 2/2009 oli Rakennettu ympäristö ja osallisuus, syksyllä Ympäristökasvatuspäivien yhteydessä ilmestyi teemanumero 3/2008: Metsä. Lisäksi lehdestä ilmestyi kaksi paikallistoimintanumeroa: 1/2009 helmikuussa ja 4/2009 joulukuussa. Paikallistoimintanumerot on suunnattu erityisesti paikallisen toiminnan tukemiseen ja jäsenistölle.

Vuonna 2009 käynnistettiin lehden kehittämistyö. Kehittämistyön tueksi toteutettiin lehden lukijakysely laajemman jäsenkysely yhteydessä (ks. luku 6). Kehittämistyötä varten perustettiin

työryhmä, joka jatkaa työtään vuonna 2010. Tavoitteena on kehittää sekä lehden linjaa että konseptia.

6. Toiminnan kehittäminen

Vuonna 2009 käynnistettiin seuran strategiatyö. Seuralle laaditaan vuoden 2010 aikana strategia seuraaville kolmelle ja seitsemälle vuodelle. Tavoitteena on toiminnan ja niukkojen resurssien käytön tehostaminen Strategiatyön yhteydessä tarkennetaan ja päivitetään myös Seuran perustehtävän määrittely.

Strategiatyön pohjaksi toteutettiin syksyllä 2009 laaja jäsenkysely, johon vastasi 21 % seuran jäsenistä (pois lukien Vihreä lippu -koulut ja päiväkodit). Kyselyssä selvitettiin jäsenien näkemyksiä ja toiveita seuran toiminnan kehittämistyön tueksi.

7. Talous

Suomen Ympäristökasvatuksen Seuran tärkeimmät tulonlähteet vuonna 2009 olivat jäsen- ja kurssimaksut, Vihreä lippu -ohjelman osallistumismaksut ja sponsorituki sekä ympäristöministeriön, opetusministeriön ja Opetushallituksen avustukset.

Vihreä lippu -ohjelman yritys yhteistyökumppaneiden joukkoon lukeutuivat vuonna 2009 NP-kierrätys Oy, Jätelaitosyhdistys ry, Suomen Palautuspakkaus Oy ja Kuvatilaus Oy. Vihreä lippu -ohjelman joulutervehdyskampanjan kautta saatiin lahjoituksia Kainuun Ympäristökeskukselta, Egoa Finland Oy:lta, Asianajotoimisto Paul Perovuo KY:ltä, Asipex Oy Ab:lta ja Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy:ltä. Lisäksi SOK ja Tapiola lahjoittivat varoja Vihreä lippu -ohjelman tukemiseen.

Merkittävimmän menoerän muodostivat henkilöstökulut. Lisäksi merkittäviä kuluja muodostui toimitilan vuokrasta, Ympäristökasvatus-lehden ja Vihreä lippu -materiaalin tuottamisesta, Ympäristökasvatuspäivistä sekä tiedotuksesta kopiointeineen, postituksineen ja internet-kuluineen.

Taseen loppusumma oli 105 985 €, kun se edeltävänä vuonna oli 86 985 €. Yhdistyksen oma pääoma oli 92 100,04 €, kun se edellisen tilikauden lopussa oli 60 664,62 €.

Tilikauden tulos oli 31 435,42 € ylijäämäinen. Tilikauden tulosta selittävät mm. Vihreä lippu -osallistujamäärän voimakas kasvu vuoden 2009 aikana sekä odotettua suuremmat yrityslahjoitukset loppuvuodesta.

LIITE 1

Vihreä lippu -ohjelman toimintakertomus 2009

Sisällys

1. Taustaa
2. Ohjelman toimijat
3. Kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö
4. Ohjelman kehittäminen
5. Ohjelman tiedotus
6. Osallistujatiedotus ja tukipalvelut
7. Ohjelman rahoitus

1. Taustaa

Vihreä lippu on päivähoidolle ja oppilaitoksille tarkoitettu ympäristöohjelma. Ohjelma perustuu ympäristöjärjestelmien jatkuvan kehittämisen periaatteeseen. Ympäristövaikutusten hallinnan rinnalla yhtä vahvana on kasvatuksellinen näkökulma.

Vihreä lippu -toiminta integroituu osaksi päiväkodin, koulun tai oppilaitoksen normaalia arkea ja tukee yhteisön perustoimintaa. Lapset ja nuoret ovat keskeisessä roolissa toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja tulosten arvioinnissa. Tavoitteena on, että lapset ja nuoret saava myönteisiä kokemuksia vaikuttamismahdollisuuksistaan omassa yhteisössään. Ohjelmassa mukana olevat oppilaitokset ja päivähoitoyksiköt tekevät suunnitelmallista ympäristökasvatustyötä päivittäisessä arjessa, mikä on ympäristökasvatuksen vaikuttavuuden elinehto.

Tunnustuksenaan työstään ohjelman osallistajat saavat lippusalkoonsa ohjelman kansainvälisen tunnuksen, Vihreän lipun. Ohjelman suojelijana toimii tasavallan presidentti Tarja Halonen.

2. Ohjelman toimijat

Federation for Environmental Education (FEE) ja Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry

Vihreä lippu on osa kansainvälistä Eco-Schools -ohjelmaa. Eco-Schools -ohjelman on perustanut ja sen hallintaoikeuden ohjelmaa eri maissa koordinoiville organisaatioille myöntää Federation for Environmental Education -ympäristökasvatusjärjestö. Suomessa Vihreä lippu -toiminnasta vastaa Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry.

Osallistujat

Ohjelman osallistujat ovat päivähoitoyksiköitä, peruskouluja, lukioita, ammatillisia oppilaitoksia. Mukana on myös muutama lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintaa järjestävä yksikkö. Vuoden 2009 lopulla ohjelmassa oli 236 osallistujaa. Ohjelma edellyttää, että koko päiväkot-, koulu-, tai oppilaitosyhteisö on mukana toiminnassa. Näin ohjelma tavoittaa päivittäin yli 65 000 suomalaista lasta, nuorta ja aikuista.

Osallistujat voivat hakea lipun käyttöoikeutta toimittuaan ohjelmassa vähintään yhden lukuvuoden ajan. Vihreä lippu myönnetään suunnitelmallisille, osallistaville ja koko yhteisön toimintakulttuuria kehittäville projekteille. Lipun käyttöoikeutta haetaan uudelleen vähintään puolentoista vuoden

välein. Vuoden 2009 lopussa lipun käyttöoikeus oli voimassa 166 osallistujalla. Kun osallistuja on läpikäynyt vähintään kolme Vihreä lippu -projektia, se voi anoa siirtymistä Kestävälle Vihreä lippu tasolle (ent. pysyvä lippu). Näiden Kestävän tason osallistujien määrä kasvaa jatkuvasti. Vuoden 2009 päättyessä Kestävällä tasolla oli 91 osallistujaa.

Alueelliset edistäjät

Suomen Ympäristökasvatuksen Seuralla oli vuonna 2009 yhteistyökumppanina 23 Vihreä lippu -ohjelman alueellista edistäjää. Alueelliset edistäjät ovat paikallisia ja alueellisia ympäristökasvatuksen toimijoita, kuten luontokouluja, jotka ovat sitoutuneet tiedottamaan Vihreä lippu -ohjelmasta ja tukemaan alueensa Vihreä lippu -osallistujia mm. tarjoamalla neuvontaa ja koulutusta ja edistämällä osallistujien välistä yhteistyötä.

Edistäjille järjestettiin koulutusta vuoden aikana kaksi kertaa. Tilaisuuksien ohjelmaan kuului Vihreä lippu -ohjelman esittelyä, ohjelman teemoihin liittyvää koulutusta, ohjelman koulutuksiin ja edistäjätoimintaan liittyvää ideointia sekä kokemusten vaihtoa.

Alueelliset edistäjät ja niiden toiminta-alueet vuonna 2009:

Harakan luontokeskus, Helsinki
JAPA ry, Jyväskylä, Muurame, Laukaa
Jyväskylän luontokoulu, Keski-Suomi
Kierrätyskeskuksen ympäristökoulu, Espoo, Helsinki, Vantaa, kauniainen
Kokkolan luontokoulu, Kokkola
Luontokoulu Haili, Etelä-Kymenlaakso
Luontokoulu Pikkutikka, Hyvinkää
Luonto-, nuoriso- ja matkailukeskus Piispala, Keski-Suomen kunnat
Mahnalan Ympäristökoulu, Pirkanmaa
Nuoriso- ja luontomatkailukeskus Metsäkartano, Pohjois-Savon kunnat
Oulun kaupunki - Päivähoito ja perhetyö - Ainolan Alakööki, Oulu ja lähikunnat
Porvoon luontokoulu, Porvoo
Siuntion luontokoulu, Siuntio, Kirkkonummi, Inkoo, Raasepori, Lohja
Saara Susiluoma, Vihreä lippu -tukihenkilö Jyväskylän seudulla
Skärgårdshavet naturskola, Nauvo
Tammerterhon luontokoulu, Turku
Tampereen luontokoulu Korento, Tampere
Timosenkosken luontokoulu, Oulu
Vantaan luontokoulu, Vantaa
Varsinais-Suomen kestävän kehityksen ja energia-asioiden palvelukeskus VALONIA , Turku ja Varsinais-Suomi
Villa Elfvikin luontotalo, Espoo
Ympäristökoulu Ekoteko, Lahti
Ympäristökoulu Regina, Pohjois-Kymenlaakso

Kouluttajat

Seura on kouluttanut joukon yksityishenkilöitä pitämään koulutuksia Vihreä lippu -ohjelmasta. Nämä kouluttajat voivat itsenäisesti pitää Vihreä lippu -koulutuksia ja -tietoiskuja.

Työntekijät

Vihreä lippu -ohjelman koordinoinnista vastaa Suomen Ympäristökasvatuksen Seurassa yksi täysiaikainen työntekijä, Vihreä lippu -päällikkö. Lisäksi Seuran toiminnanjohtajan sekä järjestösihteerin työajasta osa kuluu Vihreä lippu -ohjelmaan liittyvissä työtehtävissä. Vuonna 2009 ohjelmassa työskenteli kolme osa-aikaista projektityöntekijää, joista yksi vastasi Environment & Innovation -kilpailun koordinoinnista, toinen Lähiympäristö-teemamateriaalin kirjoittamisesta ja kolmas Hyvinkään kaupungin koordinoiman ”Koulujen ja oppilaitosten kestävän kehityksen kriteerien ja ohjelmien maastouttaminen” -hankkeen ”helmien” koostamisesta. Lisäksi Seuralla oli kolmen kuukauden ajan työelämävalmennettava, jonka työajasta suuri osa kuului Vihreä lippu -

ohjelmaan liittyvissä tehtävissä.

Vihreä lippu -toimikunta

Toimikunta on Suomen Ympäristökasvatuksen Seuran hallituksen alainen elin, joka päättää itsenäisesti Vihreiden lippujen myöntämisestä. Toimikunta voi tehdä esityksiä Vihreän lipun kriteereiden muuttamisesta Seuran hallitukselle. Vihreä lippu -toimikunnan jäsenet vuonna 2009 olivat:

puheenjohtaja Hanniina Manner, Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry
Anna Kettunen, Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry
Thea Salonen/Kajsa Rosqvist, Natur och Miljö
Esko Sorakunnas, Pidä Saaristo Siistinä ry
Jaana Itälä-Laine, VALONIA
Päivä Blinnikka, Pirkanmaan ympäristökeskus
Marja-Leena Loukola, Opetushallitus
Kristiina Cleve, OAJ
Anneli Karhunen, Päiväkoti Neulanen
Tiina Kilpeläinen, Lauttasaaren ala-aste
Satu Nygård, Helsingin Palvelualojen Oppilaitos
Johanna Sunikka, luontokoulut
Marjatta Melto, OAJ
Anna Kuhmonen/Malva Green, Luonto-Liitto

Vihreä lippu -työryhmä

Vihreä lippu -ohjelman kehittämistyöstä vastaa Vihreä lippu -työryhmä. Työryhmä on Seuran hallituksen alainen ja se valmistelee Vihreää lippua koskevat esitykset Seuran hallitukselle. Työryhmä kokoontui vuonna 2009 neljä kertaa. Työryhmän kokouksissa paneuduttiin joka kerta yhteen tai muutamaaan kehittämistä ja ideointia kaipaavaan teemaan.

Sertifiointityöryhmä

Vihreä lippu -raporttien ja -toimintasuunnitelmien arvioinnista vastaa ryhmä ympäristökasvatusalan asiantuntijoita, joilla on vankka kokemus Vihreä lippu -ohjelmasta. Tämän sertifiointityöryhmän jäsenet osallistuvat keväisin ja syksyihin Vihreä lippu -osallistujien toimintasuunnitelmien ja loppuraporttien lukemiseen ja arviointiin.

3. Kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö

Natur och Miljö r.f.

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura on solminut jatkuvan yhteistyösopimuksen Natur och Miljö rf:n kanssa. Sopimuksen mukaan Natur och Miljö vastaa Vihreä lippu ohjelman ruotsinkielisten alaohjelman (Grön flagg) koordinoinnista, osallistujien palvelusta ja materiaalien kääntämisestä ruotsiksi. Suomen Ympäristökasvatuksen Seura hallinnoi ohjelmaa ja vastaa kehittämistyöstä myös ruotsinkielisten osallistujien osalta.

Yhdessä **OKKA-säätiön** koordinoiman Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifioinnin kanssa edistettiin kestävän kehityksen toimintaohjelmien levittämistä. Vihreä lippu -päällikkö on Kestävän kehityksen sertifioinnin sertifiointitoimikunnan jäsen ja osallistui toimikunnan kokouksiin.

Seura oli mukana **Hyvinkään kaupungin** koordinoimassa "Koulujen ja oppilaitosten kestävän kehityksen kriteerien ja ohjelmien maastouttaminen" -hankkeen 2. vaiheessa. Hankkeen yhteydessä kerättiin lukuisa määrä hyviksi havaittuja kestävän kehityksen käytänteitä (eli "helmiä") Vihreä lippu -ohjelman osallistujilta. "Helmien" keräämiseksi järjestettiin "Vihreän helmen metsästys" -kilpailu. Lisäksi niitä kerättiin Vihreä lippu -osallistujien projektien loppuraporteista. "Helmet" ovat näkyvillä mm. Vihreä lippu -ohjelman Internet-sivuilla.

SFS Ympäristömerkintä lahjoitti palkinnon ”Vihreän helmen metsästys” -kilpailun voittajalle, **Luonto-Liitto** lahjoitti palkinnon Vihreä lippu -tapakilpailun voittajalle ja **Tunturi Oy** lupasi palkinnon T-paidan suunnittelukilpailun voittajalle.

Seura teki yhteistyötä FEE:n suomalaisen jäsenjärjestön, Sinilippu-ohjelmaa koordinoivan **Pidä Saaristo Siistinä ry:n** kanssa. Vihreä lippu -päällikkö on mukana Sinilippujen myöntämisestä vastaavassa Sinilippu -toimikunnassa.

Seura teki yhteistyötä **Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n 4V-hankkeen** kanssa mm. Vihreä lippu -ohjelman edistämisessä. Hankkeen työntekijä teki Vihreä lippu -ohjelman Energia-teemasta käyttövalmiin koulutuspaketin ja koulutti Vihreä lippu -ohjelman alueelliset edistäjät paketin käyttöön.

Vihreä lippu -päällikkö osallistui **Nuorten keskuksen** koordinoiman Ekonisti-hankkeen ohjausryhmän sekä **Nuorten ekotiimi -hankkeen** suunnitteluryhmän toimintaan.

Eco-Schools -ohjelman kanssa tehtiin laajasti yhteistyötä. Vihreä lippu -päällikkö osallistui Eco-Schools -ohjelmassa mukana olevien maakoordinaattoreiden tapaamiseen Trondheimissa Norjassa. Vihreä lippu -ohjelma oli mukana Eco-Schools -ohjelman koordinoimassa kansainvälisessä Environment&Innovation -kilpailussa.

Vihreä lippu -päällikkö oli mukana **Opetushallituksen** keväällä 2009 kokoamassa asiantuntijatyöryhmässä, joka määritteli syksyn aikana mitä koulun kestävän kehityksen ohjelmalla tarkoitetaan koulutusjaoston kansallisen kestävän kehityksen strategiassa. Määrittelytyön tuloksena julkaistiin 8-sivuinen Seppo Leinosen kuvittama Keke koulussa -esite.

Seuran edustaja osallistui luennoitsijana **Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen** pietarilaisille opettajille suunnattuun konferenssiin liittyen ympäristökasvatuksen uusiin menetelmiin. Konferenssi pidettiin Pietarissa 21.-22.10.2009. Konferenssi oli osa laajempaa Suomen ja Pietarin välistä projektia, rahoittajana Suomen Ympäristöministeriö.

Yhdessä **Kulttuuriperintökasvatuksen Seuran** kanssa kehitettiin kulttuuriperintökasvatuksen ohjelmaa (Kulttuurin vuosikello) kouluille.

Environment & Innovation -kilpailun puitteissa järjestettiin palkinnonluovutustilaisuus **päiväkoti Neulasessa** joulukuussa 2009.

FEE organisaation puheenjohtaja Jan Eriksen vieraili Seuran toimistolla joulukuussa 2009.

Seuran edustajat esittelivät Vihreä lippu -ohjelmaa ja Suomen ympäristökasvatustoimintaa japanilaisopiskelijoille keväällä 2009 helsinkiläisellä Pihkapuiston ala-asteella.

Seura teki suunnittelu- ja tiedotusyhteistyötä koulujen kasvisruokapäivään puolesta kampanjoivan **”Valitse vege” -kampanjan** kanssa. Kampanjan takana ovat, Fauna ry Vegaaniliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ja Maan ystävät.

Vihreä lippu -päällikkö osallistui espoolaisen **Omnia-oppilaitoksen** ”Fiksu firmalahja” -kilpailun ideointiin ja suunnitteluun sekä toimi kilpailun tuomaristossa.

Vihreä lippu -päällikkö osallistui **Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian** kestävän kehityksen täydennyskoulutuskokonaisuuksien suunnitteluun ja Seuran edustaja osallistui koulutusten toteuttamiseen.

4. Ohjelman kehittäminen

Vihreä lippu -ohjelmaa kehitetään jatkuvasti yhteistyössä suomalaisten koulujen ja kansainvälisen verkoston kanssa. Kansalliseen kestäväan kehityksen strategiaan on kirjattu tavoite, että vuonna 2014 15 prosentilla kouluista olisi ulkoinen tunnus tai sertifiikaatti kestäväan kehityksen työstä. Jatkuva ohjelman kehitystyö auttaa myös tämän tavoitteen toteutumista.

Ohjelman sisällölliset uudistukset

Vihreä lippu -kansion teemateksti Lähiympäristö uudistettiin huomattavasti paremmin ohjelman osallistujien tarpeita vastaavaksi. Energia-teemasta tehtiin käyttövalmis koulutuspaketti.

Tukipalvelujen kehittäminen

Keväällä 2009 järjestettiin Vihreä lippu -kouluttajakoulutus, sillä useat tahot olivat osoittaneet kaipaavansa perehdytystä Vihreä lippu -asioissa. Koulutuksen käyneet pätevöityivät pitämään pienimuotoisia koulutuksia Vihreä lippu -ohjelmasta ja heidän yhteystietonsa lisättiin kouluttajarekisteriin ohjelman Internet-sivuille.

Muu kehittäminen

Koska erilaiset lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintaa harjoittavat yksiköt ovat osoittaneet kiinnostustaan lähteä mukaan Vihreä lippu -ohjelmaan, muokattiin Vihreän lipun myöntämiselle laadituista kriteereistä oma versio ko. toimijoiden käyttöön.

Vihreä lippu -ohjelman T-paitaan etsittiin uutta kuvaa avoimen suunnittelukilpailun avulla. Kilpailu päättyi vuoden 2009 loppuun.

5. Ohjelman tiedotus

Messut ja konferenssit

Vuonna 2009 Vihreä lippu -ohjelma oli mukana opetusalan ammattimessuilla Educassa tammikuussa, KEKE-hankkeen messuilla Hyvinkäällä tammikuussa, Kuntamarkkinoilla Helsingissä syyskuussa sekä lukuisissa muissa ympäristökasvatuksen tilaisuuksissa eri puolella maata. Vihreä lippu -päällikkö vieraili mm. Itä-Suomen Ympäristökasvatuspäivillä Ilomantsissa 23.3.2009 sekä koulutti helsinkiläisiä opettajia ympäristöohjelmakoulutuksessa 16.9.2009.

Internet-sivut

Vihreän lippu -ohjelman nettisivut uudistettiin kokonaan alkusyksyllä 2009. Sivuston merkittävin uudistus on sivujen jakautuminen kahteen osaan: sivuilta löytyy perustiedot ohjelmasta, koulutuksista ym. ja lisäksi Vihreä lippu -ohjelman osallistujille on tarjolla oma sivustonsa, jolta löytyy paljon käytännöllistä ohjeistusta Vihreä lippu -toiminnan toteuttamiseen. Osallistujasivuilla on myös runsaasti toimintavinkkejä ja linkkejä Vihreä lippu -teemojen toteuttamiseen.

Julisteet

Ohjelman esittelyjulisteet olivat käytössä messuilla sekä lukuisissa muissa esittelytilaisuuksissa eri puolilla maata.

Esite

Vihreä lippu -ohjelman esitettä jaettiin muutamia tuhansia mm. lukuisissa Vihreä lippu -edistäjien ja -osallistujien järjestämissä tilaisuuksissa sekä messuilla.

Lehdistötiedotteet

Ohjelman ajankohtaisista tapahtumista laadittiin kaikkiaan yhdeksän lehdistötiedotetta, jotka lähetettiin valtakunnallisiin tiedotusvälineisiin.

6. Osallistujatiedotus ja tukipalvelut

Neuvonta

Vihreä lippu -ohjelman osallistajat saivat neuvontaa puhelimitse ja sähköpostitse päivittäin. Lisäksi osallistajat saivat erikseen palautetta toimintasuunnitelmistaan ja loppuraporteistaan. Alueelliset edistäjät palvelivat oman alueensa osallistujia vierailien kouluissa ja päiväkodeissa, järjestäen koulutuksia, tapaamisia ja neuvoen.

Vierailujärjestelmä ”Vilikka”

Seura suunnitteli yhteistyössä ammattikorkeakouluopiskelijan kanssa Vihreä lippu -ohjelmalle vierailujärjestelmän eli ”Vilikan”. Opiskelija laati opinnäytetyönään vierailuille toimintamallin sekä testasi sitä muutamissa Vihreän lipun saavuttaneissa yksiköissä. Vierailujärjestelmän tarkoituksena on varmistaa Vihreän lipun saavuttaneiden päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten ympäristökasvatustoiminnan korkea taso sekä antaa neuvontaa ja apua Vihreä lippu -toiminnan toteuttamiseen liittyen.

Materiaalit ja tiedotus

Uudet osallistajat saivat ilmoittautuessaan oman materiaalipaketin, Vihreä lippu -kansion, joka sisältää yleisiä ohjeita ohjelman toteuttamiseen sekä teemoittain toimintavinkkejä. Kaikki osallistajat saivat kuusi kertaa vuodessa sähköisen Vinkit&Linkit -ajankohtaistiedotteen sekä Ympäristökasvatus-lehden vuosikerran. Natur och Miljö huolehti ruotsinkielisten osallistujien osallistujatiedotuksesta. Lisäksi ajankohtaisista asioista tiedotettiin Vihreä lippu -osallistujien omalla sähköpostilistalla.

Kouluttajarekisteri

Kesällä 2009 ohjelman Internet-sivuille lisättiin yhteystietolista eli ”rekisteri”, jonka jäsenet ovat pätevöityneet antamaan Vihreä lippu -koulutusta. Koulutusta kaipaavat tahot voivat ottaa rekisterin jäseniin yhteyttä ja kutsua pitämään Vihreä lippu -koulutusta.

Koulutukset

Vuonna 2009 järjestettiin kaikkiaan 52 kasvattajille suunnattua koulutustilaisuutta Vihreä lippu -ohjelmaan liittyen. Tilaisuuksista 37:ssä esiteltiin Vihreä lippu -ohjelmaa ja 9 tilaisuutta oli suunnattu ainoastaan ohjelmassa jo mukana oleville kokemustenvaihtoa varten. 6 koulutuksen aiheena oli jokin ohjelman teemoista. Osallistujia kussakin koulutuksessa oli kolmesta 110:een, kaikkiaan noin 1300 henkilöä. Koulutusten järjestäjät, sijainnit ja ajankohdat löytyvät taulukosta 1.

Taulukko 1 Vihreä lippu -koulutukset

Koulutuksen nimi	Kunta	Päivämäärä	Järjestäjä
Vihreä lippu -kokemustenvaihtotilaisuus	Jyväskylä	13.1.2009	Saara Susiluoma ja Vaajakummun koulu
Vihreä lippu -kokemustenvaihtotilaisuus	Tampere	14.1.2009	Tampereen luontokoulu Korento
Vihreä lippu -tietoisku	Kuusamo	21.1.2009	Timosenkosken luontokoulu
Kestävä kulutus -teemakoulutus	Porvoo	27.1.2009	Porvoon luontokoulu
Vihreä lippu -seminaari	Lahti	28.1.2009	Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ja Lahden seudun Ympäristöpalvelut / Ympäristöneuvonta
Vihreä lippu -info	Kouvola	2.2.2009	Ympäristökoulu Regina
Vihreä lippu päiväkodeille	Espoo	11.2.2009	Villa Elfvik, 4V-hanke ja Kiltapuiston päiväkot
Kestävä kulutus -teemakoulutus	Oulu	17.2.2009	Timosenkosken luontokoulu
Vihreä lippu -tietoisku	Espoo	25.2.2009	Villa Elfvik
Vihreä lippu -kevättapaaminen	Liminka	26.2.2009	Timosenkosken luontokoulu, Ainolan Alakööki, Hannu Krankan koulu
Vihreä lippu -kouluttajakoulutus	Helsinki	12.3.2009	Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry

Vihreä lippu -info Vehniän koulussa	Laukaa	13.3.2009	Saara Susiluoma
Vihreä lippu -info	Espoo	17.3.2009	Villa Elfvik ja Kuitinmäen pk
Vihreän lipun kevätkannustus - (kokemustenvaihtotilaisuus)	Helsinki	25.3.2009	Vantaan luontokoulu, Villa Elfvik, Harakan luontokeskus
Vihreä lippu -info	Espoo	31.3.2009	Villa Elfvik ja Perkkaan asukaspuisto
Vihreä lippu -info	Espoo	1.4.2009	Villa Elfvik ja Niipperin päiväkot
Vihreä lippu -info	Espoo	2.4.2009	Villa Elfvik ja Kilonpuiston lastentalo
Vihreä lippu -info	Helsinki	9.4.2009	Harakan luontokeskus
Vihreä lippu -info	Kouvola	16.4.2009	Ympäristökoulu Regina
Vihreä lippu liehumaan! -starttikoulutus	Jyväskylä	20.4.2009	Suomen ympäristökasvatuksen seura, Jyväskylän luontokoulu ja Keski-Suomen ympäristökeskus
Vihreä lippu -info	Espoo	21.4.2009	Villa Elfvik ja laaksolahden pk
Vihreä lippu koululle	Espoo	22.4.2009	Villa Elfvik, 4V-hanke ja Kilonpuiston koulu
Vihreä lippu -info	Muhos	23.4.2009	Timosenkosken luontokoulu
Päiväkotien kokemustenvaihto	Oulu	28.4.2009	Ainolan Alakööki
Päivähoitohenkilöstön kestävän kehityksen koulutus	Oulu	4.5.2009	Ainolan Alakööki
Vihreä lippu -info Jyväskylän kauppaoppilaitos	Jyväskylä	5.5.2009	Saara Susiluoma (osana ympäristöministeriön rahoittamaa haketta)
Vihreä lippu -info	Uusikaupunki	7.5.2009	VALONIA
Päivähoitohenkilöstön kestävän kehityksen koulutus	Oulu	11.5.2009	Ainolan Alakööki
Päivähoitohenkilöstön kestävän kehityksen koulutus	Oulu	12.5.2009	Ainolan Alakööki
Vihreä lippu koulun arjessa	Virrat	13.5.2009	Nuorisokeskus Marttinen
Vihreä lippu -info	Espoo	18.5.2009	Villa Elfvik
Vihreä lippu -info	Pietarsaari	28.5.2009	
Vihreä lippu -info	Espoo	2.6.2009	Villa Elfvik ja Pisan asukaspuisto
Vihreä lippu -info	Espoo	5.6.2009	Villa Elfvik ja Lystinmäen päiväkot
Vihreä lippu -starttikurssi - Grön flagg -skolning på svenska	Turku	8.9.2009	VALONIA
Vihreä lippu -koulutus	Nokia	16.9.2009	Nokianvirran koulu, rehtori
Vihreä Lippu esittely Lahden kaupungin Rehtoreiden kokouksessa	Lahti	17.9.2009	Lahden seudun ympäristöpalvelut / Ympäristöneuvonta
Energia teemakoulutus	Tampere	18.9.2009	Luontokoulu Korento
Vihreä lippu-osallistujien tapaaminen	Jyväskylä	23.9.2009	
Keke-yhdyshenkilöiden verkostotapaaminen	Oulu	24.9.2009	Ainolan Alakööki
Vihreä lippu -esittely	Jyväskylä	29.9.2009	JAPA ry
Vihreä lippu -iltapäivä	Oulu	30.9.2009	Timosenkosken luontokoulu ja Ainolan Alakööki
Vihreä lippu - energiakurssi	Espoo	30.9. ja 6.10.2009	Villa Elfvikin luontotalo
Jätteet ja kulutus -teemakoulutus	Helsinki	1.10.2009	Ympäristökoulu
Keke-yhdyshenkilöiden verkostotapaaminen	Oulu	2.10.2009	Ainolan Alakööki
Keke-yhdyshenkilöiden verkostotapaaminen	Oulu	5.10.2009	Ainolan Alakööki

Vihreä lippu -startti	Espoo	20.10.2009	Villa Elfvikin luontotalo
Grön Flagg-knyttis, träff och idéutbytesdag	Sjundeå	23.10.2009	Anna Idman och Maria Aroluoma, NoM
Tsempikkoulutus	Tampere	12.10.2010	Luontokoulu Korento
Vihreä lippu -info	Tampere	24.10.2010	Luontokoulu Korento
Jätteiden vähentäminen, lajittelu ja kierrätys	Jyväskylä	11.11.2009	JAPA ry
Vihreä lippu -info	Kotka	19.11.2009	Palmenia ja Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry

Muu osallistujille tarjottu toiminta

2.2.2009 vietettiin Vihreä lippu -ohjelman valtakunnallista teemapäivää teemalla Muistetaan toinen toista. Päivän ideana on, että kaikki Vihreä lippu -päiväkotien ja oppilaitosten lapset ja nuoret ilahduttivat jotakuta toista yhteisellä, aineettomalla lahjalla. Jokaisessa päiväkodissa ja oppilaitoksessa päätettiin itse, mitä tehtiin yhdessä ja kenelle.

Seura järjesti Vihreä lippu -osallistujille Vihreä lippu -tapakilpailun, jossa kaikkia ohjelman osallistujia pyydettiin lähettämään omat Vihreä lippu -tapansa eli yksikössä käytössä olevat ympäristöstävälliset toimintatapansa Seuraan. Voittajan valitsi Vihreä lippu -toimikunta joulukuussa 2009.

Environment&Innovation – Yllätä ympäristökeksinnöllä -kilpailu

Suomen Vihreä lippu -ohjelma osallistui kuuden maan joukossa Eco-Schools -ohjelman koordinoimaan kansainväliseen Environment&Innovation – Yllätä ympäristökeksinnöllä -kilpailuun. Kuudelle Vihreä lippu -ohjelman osallistujalle jaettiin rahaa energiaa säästävän ympäristökeksinnön toteuttamiseen ja näiden kuuden joukosta valittiin kansallinen voittaja kesäkuussa 2009. Voittajaksi tuomaristo valitsi helsinkiläisen päiväkotin Neulasen.

7. Ohjelman rahoitus

Valtion rahoitus

Vuonna 2009 Suomen Ympäristökasvatuksen Seura sai rahoitusta Vihreä lippu -toiminnalle opetusministeriön alaiselta momentilta. Ympäristöministeriön järjestöavustuksesta kohdistettiin osa Vihreälle lipulle.

Yritysyhteistyö

Vuonna 2009 Vihreä lippu -ohjelman yritysytteistyökumppaneiden joukkoon lukeutuivat NP-kierrätys Oy, Jätelaitosyhdistys ry., Suomen Palautuspakkaus Oy ja Kuvatilaus Oy. (???) Paperinkeräys Oy tuki Vihreä lippu -esitteen painamista. Myös SOK ja Tapiola lahjoittivat varoja Vihreä lippu -ohjelman tukemiseen.

Lisäksi Vihreä lippu -ohjelman joulutervehdyskampanjan kautta saatiin lahjoituksia Kainuun Ympäristökeskukselta, Egoa Finland Oy:lta, Asianajotoimisto Paul Perovuo KY:ltä, Asipex Oy Ab:lta ja Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy:ltä.

Osallistumismaksut

Kolmantena rahoitusmuotona ohjelmalle on osallistujilta vuosittain kerättävät osallistumismaksut. Maksujen suuruudet ovat yksikön koosta riippuen 250 euroa (alle 100 oppilaan yksiköt) ja 500 euroa (yli 100 oppilaan yksiköt). Kaikkien Kestävän tason osallistujien maksu on 100 euroa.